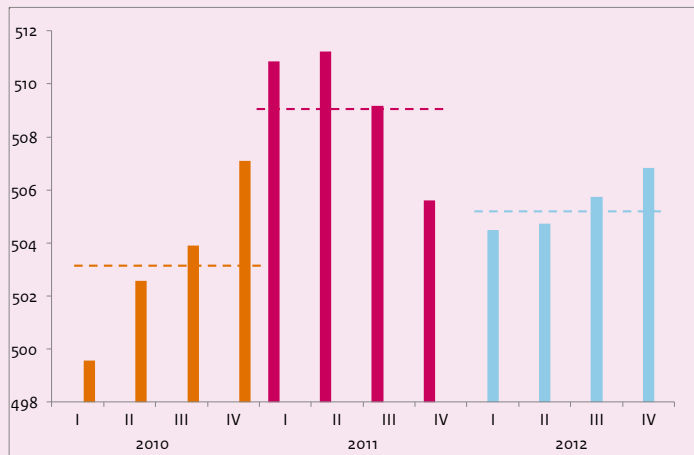

Terugblik op 2011

Nederland belandde in een recessie gedurende de tweede helft van 2011. Het bruto binnenlands product (bbp) nam met meer dan 1% af en de werkloosheid nam toe met 0,8%-punt of 70.000 personen. Tegelijk met de oploep van de werkloosheid nam de beroepsbevolking nog meer toe; per saldo traden 137.000 mensen toe tot de arbeidsmarkt. Een deel slaagde er in een baan te vinden waardoor de werkgelegenheid in de tweede helft van 2011 toenam. In december lag de productie ruim 1% lager en de werkgelegenheid in arbeidsjaren bijna 1% hoger dan in het tweede kwartaal. De arbeidsproductiviteit is dus 2% gedaald in de tussenliggende maanden.

In de tabellen zijn deze ontwikkelingen binnen het jaar niet zichtbaar, omdat daarin jaargemiddelden staan. Doordat het bbp in 2010 en in de eerste helft van 2011 groeide en pas in de tweede helft kromp, is het jaargemiddelde van 2011 hoger dan dat van 2010. De economische groei in 2011 is 1,2% ten opzichte van 2010. De recessie is pas zichtbaar in het groeicijfer van 2012: $-3\frac{1}{4}\%$. In de figuur is te zien dat een groot deel van de daling van het bbp al in het vierde kwartaal van 2011 werd bereikt. Dit heet het overloopeffect.

Kwartaalpatroon bbp, 2010-2012, met jaargemiddelden

Dit effect treedt ook op bij andere variabelen. Zo lag de gemiddelde werkloosheid in 2011 op 4,5% en deze loopt in de raming op tot gemiddeld $5\frac{1}{2}\%$ in 2012. Maar in december 2011 was de werkloosheid al toegenomen tot 4,9%. Ook de daling van de arbeidsproductiviteit en de oploep van de arbeidsinkomensquote zijn vooral zichtbaar in de jaarcijfers voor 2012, terwijl ze voor het grootste gedeelte plaatsvinden in de tweede helft van 2011.